

Кадук С.В.

*кандидат юридичних наук, старший
викладач кафедри кримінального
права юридичного інституту ДВНЗ
«Прикарпатський національний
університет ім. Василя Стефаника»*

СИСТЕМА ТА ВИДИ КРИМІНАЛІСТИЧНО- ДОВІДКОВИХ КОЛЕКЦІЙ

Останнім часом проблематика використання колекцій у сфері кримінального судочинства є актуальною в криміналістичній літературі. Однак багато теоретичних питань не отримали свого повного та всебічного вирішення.

У сучасній криміналістичній науці використовуються терміни “натурна колекція”, “модельна (фактографічна) колекція”.

Криміналістично-довідкові колекції як складові довідково-допоміжних криміналістично-реєстраційних обліків можуть бути сформованими з об’єктів у природі, а також з їх моделей (відображень, копій): фотографій, відеофільмів, зліпків, відтисків, описань тощо. О. В. Пахомов криміналістично-довідкові колекції поділяє на дві групи: колекції об’єктів у природі (натурні колекції); колекції об’єктів, які містять інформацію, одержану в результаті відповідної обробки натурних об’єктів (малюнки, відтиски, відбитки, моделі, зліпки, ксерокопії, фотознімки, відеозаписи, фонограми, відеотеки тощо, тобто модельні (фактографічні). [1].

Криміналістично-довідкові колекції – це систематизовані за однією чи декількома спільними ознаками зібрання певних криміналістично важливих натурних об’єктів чи їх копій (відображень), що становлять науковий, пізнавальний та практичний інтерес як єдине ціле.

Натурна колекція – це систематизоване зібрання однорідних або поєднаних спільністю експертних чи слідчих завдань об’єктів (предметів, речовин, матеріалів), яке формується в правоохоронних органах як довідково-допоміжний матеріал для вирішення завдань розслідування злочинів, а також у науково-дослідній та

навчально-методичній роботі. Це різновид криміналістично-довідкових колекцій, самостійна форма ведення довідково-допоміжних обліків.

Створювані криміналістично-довідкові колекції (обох систем утворюваних видів: натурні та модельні (фактографічні) повинні відповідати наступним вимогам: доцільність – відповідна потреба у включенні того чи іншого об'єкта в колекцію відповідного виду; науковість – допустима вірогідність використання того чи іншого об'єкта в колекційній діяльності; продуктивність – здатність досягнути необхідний та найефективніший результат; рентабельність – співрозмірність витрат часу, сил і коштів із корисністю одержаного результату; вибірковість дії – можливість одержання певного об'єму криміналістично значущої інформації. [2].

За якими ж критеріями можна класифікувати об'єкти криміналістично-довідкових колекцій?

Видається, що за основу цієї класифікації мають бути взяті ознаки, що відображають, передусім, ті ознаки та властивості об'єктів, які під час відповідного їх дослідницького (експертного чи слідчого) класифікаційного застосування допоможуть визначити їх марку, систему та інші показники.

Так, за способом формування (побудови) колекцій, криміналістично-довідкові колекції можна поділяти на: а) предметні; б) зображувальні; в) типові; г) інформаційно-комп'ютерні. [3].

Типова колекція – це система, що містить в собі як достовірну, так і ймовірну інформацію, яка на відміну від картотек може бути фіксована й передана як вербально, так і графічно, у знаковому варіанті, зображена на дисплеї комп'ютера і т. ін. Як правило, у порівнянні з картотекою колекція характеризується більш високим рівнем формалізації, що суттєво спрощує експерименти, які з нею проводять (з картотекою такі маніпуляції неможливі).

Предметні (матеріальні) колекції використовуються в слідчій практиці переважно під час виконання слідчих дій та експертиз.

Серед предметних колекцій, передусім, відповідно до вже згадуваної Інструкції з організації функціонування криміналіс-

тичних обліків експертної служби МВС, можна виокремити наступні підгрупи:

1. Колекції знарядь зламу, запірних та запірно-пломбувальних пристроїв, plomb, замків і ключів (їх копій, зображень або відомостей про них) та інших предметів, які використовуються як знаряддя зламів, є довідковими відомостями про властивості, розміри, форму та інші характеристики предметів промислового виготовлення, які можуть використовуватись як знаряддя зламу.

2. Колекція відомостей про взуття. Вона містить зображення підошв та верхніх частин взуття. Формується з метою отримання інформації про рельєфні малюнки підошв взуття (артікулу, фасону, моделі) і призначена для встановлення групової належності взуття, яким залишено сліди на місці злочину. Зображення підошв та верхніх фрагментів взуття та необхідну інформацію про нього отримують із довідкових видань та каталогів. Крім цього, збір інформації здійснюється на торговельних підприємствах та на митницях. Джерелом поповнення колекції слугує також експертна практика.

3. Колекція відомостей про транспортні засоби. Формується із частин транспортних засобів (шини, фарне скло тощо), відповідних виробів масового виробництва (або зображень та відомостей про них).

4. Колекції зброї, боєприпасів, куль та гільз зі слідами зброї. Формуються з натурних зразків: зброї; боєприпасів; частин їх механізмів; заготовок; інструментів; куль та гільз, що експериментально відстріляні зі зразків вогнепальної зброї; відомостей про них тощо.

5. Колекція холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів. Формується з натурних зразків холодної зброї (її частин) і конструктивно схожих з нею виробів (копій, зображень) та відомостей про них.

6. Колекції грошових знаків, бланків документів, цінних паперів, пластикових платіжних карток (їх зображень) тощо та (або) відомостей про них.

7. Колекція вибухових пристроїв. Формується з боєприпасів і зарядів вибухових речовин промислового виготовлення та їх комплектуючих; продукції народногосподарського призначення, що може бути використана для виготовлення саморобних вибухових пристроїв.

8. Колекція синтетичних і напівсинтетичних наркотичних засобів та психотропних речовин. Формуються з натурних зразків наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, отриманих або придбаних на підприємствах, у торговельних організаціях, аптеках, лікувальних закладах, переданих до експертних установ на підставі рішення суду, а також шляхом обміну з експертними підрозділами зарубіжних країн, з якими укладені відповідні угоди. [4, с. 60].

Завершуючи загальний аналіз системи та різновидів криміналістично-довідкових колекцій, слід зазначити, що колекційні обліки створюються шляхом збирання, накопичення та систематизації однорідних об'єктів або інформації про них за ідентифікаційними ознаками.

1. Бірюков В.В. Доказове значення інформації, отриманої з криміналістичних та інших інформаційних систем / В.В.Бірюков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>;
2. Бірюков В.В. Доказове значення інформації, отриманої з криміналістичних та інших інформаційних систем / В.В.Бірюков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>;
3. Бірюков В.В. Облікова інформація в розслідуванні. Загальна структура та класифікація інформаційних систем/ В. В. Бірюков [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>;
4. Криминалистические учеты / сост. Э.А.Разумов. - К. : РИО МВД Украины, 1991. – 244 с.